

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 345

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: **Βουλή των Ελλήνων**
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Σταύρο Καλαφάτη
2. Υπουργείο Εσωτερικών

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 6891/18.6.2018 Ερώτηση με θέμα:
«Πεδίο εγκληματικότητας και παραβατικότητας η Αγία Σοφία στη Θεσσαλονίκη»

Σε απάντηση της με αριθμ. Πρωτοκόλλου 6891/18.6.2018 Ερώτησης του Βουλευτή κ. Σταύρου Καλαφάτη και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Ο ναός της του Θεού Σοφίας, ιστορικό διατηρητέο μνημείο [ΥΑ 15813/19.12.1961 (ΦΕΚ 36/Β/3.2.1962), ΥΑ 15813/19.12.1961 (ΦΕΚ 179/Β/26.5.1962), ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Β1/Φ34/47276/2881/22.8.2003 (ΦΕΚ 1348/Β/19.9.2003)], ιδρύθηκε στο κέντρο της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης πιθανότατα μεταξύ των ετών 780-788, πάνω στα ερείπια αρχαιότερης πεντάκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο της τρουλαίας βασιλικής με περίστωο, μια απλοποιημένη εκδοχή της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινούπολης. Στο εσωτερικό διατηρεί εντοίχια ψηφιδωτά, που χρονολογούνται από τα τέλη του 8^{ου} μέχρι τα τέλη του 9^{ου} αιώνα και μαρτυρούν το υψηλό καλλιτεχνικό επίπεδο της τέχνης στη Θεσσαλονίκη. Ιδιαίτερα εντυπωσιακά και εντελώς άγνωστα στο κοινό, καθώς δεν είναι προσβάσιμα, είναι τα υπερώα του ναού, όπου εκεί ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει τους βυζαντινούς οικοδομικούς τρόπους, όπως βέβαια και να θαυμάσει από ψηλότερο επίπεδο τα εντοίχια ψηφιδωτά. Ο ναός λειτούργησε ως ο μητροπολιτικός της Θεσσαλονίκης, με εξαίρεση την εικοσαετία της Λατινοκρατίας (1204-1224). Μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος το 1523-1524.

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης, από το τελευταίο τρίμηνο του 2017 έβαλε ως προτεραιότητά της την ανάδειξη τόσο των υπερώων του ναού, όσο και του περιβάλλοντος χώρου του μνημείου, προκειμένου να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα και τα φαινόμενα παραβατικότητας που σημειώνονται. Πιο συγκεκριμένα:

Τα άγνωστα υπερώα της Αγίας Σοφίας, μετά το σεισμό το 1978, όταν και έλαβαν χώρα εργασίες απομάκρυνσης των δαπέδων, προκειμένου να ελαφρυνθούν οι φέρουσες τοιχοποιίες, συμπλήρωσαν 40 χρόνια αχρησίας. Το διάστημα αυτό μετατράπηκαν σε αποθήκες, όπου συσσωρεύονταν ξεχασμένα υλικά, παρωχημένη επίπλωση και εξοπλισμός του ναού. Η αταξία που δημιουργήσε η παρακμή και εγκατάλειψη των υπερώων προκάλεσε ουσιαστικά τον ακρωτηριασμό του μνημείου. Επί σχεδόν 40 χρόνια ήταν αδύνατη η συνολική εικόνα του από τον επισκέπτη.

Κατά τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2017 υλοποιήθηκε ο καθαρισμός των υπερώων από όλα τα ετερόκλητα αντικείμενα που είχαν συσσωρευτεί εκεί με τα χρόνια. Απομακρύνθηκαν επίσης άχρηστα καλώδια που για χρόνια κρέμονταν από τον βορειοδυτικό, οθωμανική εποχής, πυργίσκο, στη δυτική πρόσοψη του ναού.

Παράλληλα και προκειμένου να γίνουν προσβάσιμα στο κοινό ολοκληρώθηκε η εκπόνηση δύο μελετών με τίτλους: α) «Αρχιτεκτονική μελέτη σχεδιασμού προσβασιμότητας και επανάχρησης των υπερών του Ι. Ν. της Αγίας Σοφίας στη Θεσσαλονίκη», και β) «Στατική μελέτη σχεδιασμού προσβασιμότητας και επανάχρησης των υπερών του Ι. Ν. της Αγίας Σοφίας στη Θεσσαλονίκη». Οι μελέτες πρόκειται εντός των προσεχών ημερών να προωθηθούν προς το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο για την κατά νόμο γνωμοδότηση.

Στόχος είναι τα υπερώα του ναού να αναδειχθούν σε έναν προσβάσιμο αρχαιολογικό χώρο, όπου ο επισκέπτης θα έχει τη μοναδική ευκαιρία της εμπειρικής πληροφωρίας για τους βυζαντινούς οικοδομικούς τρόπους δόμησης, παράλληλα με την πληροφόρηση μέσω εποπτικού υλικού και την έκθεση αντικειμένων που βρέθηκαν στα υπερώα κατά τις ανασκαφές αμέσως μετά το 1978. Προς αυτήν την κατεύθυνση εργάζεται ομάδα αρχαιολόγων και μηχανικών της Εφορείας, συγκεντρώνει και προετοιμάζει το εποπτικό υλικό (ναός, φάσεις, αποκατάσταση, ψηφιδωτά κ.ά.), προκειμένου να ενταχθεί σε μουσειολογική μελέτη. Παράλληλα, ξεκίνησε η συντήρηση των αμφορέων που βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές των υπερών, προκειμένου να συμπεριληφθούν στα εκθέσιμα αντικείμενα των υπερών.

Ταυτόχρονα, βρίσκεται σε εξέλιξη η εκπόνηση αρχιτεκτονικής μελέτης ανάδειξης του περιβάλλοντος χώρου της Αγίας Σοφίας, η οποία θα περιλαμβάνει:

α) Ήπιες επεμβάσεις του δυτικού τμήματος του υφιστάμενου χώρου, με βελτιώσεις στην υπάρχουσα διαμόρφωση.

β) Δημιουργία επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου στα ανατολικά, βόρεια και νότια του ναού, όπου θα δημιουργηθούν με την κατάλληλη διαμόρφωση εκθέσεις επιλεγμένων μαρμάρινων μελών από την υπάρχουσα συλλογή του ναού, κατά ομάδες γλυπτών, ανάλογα με τη λειτουργία τους (π.χ. θωράκια, κίονες, επιστύλια κ.ά.) ή τη χρονολόγησή τους (π.χ. μαρμάρινα μέλη από την οθωμανική φάση του μνημείου).

γ) Ανασχεδιασμό των γραφείων ναού στη βορειοανατολική γωνία, με στόχο την πλήρη ενσωμάτωση στον περιβάλλοντα χώρο.

δ) Αναδιάταξη υφιστάμενων τεχνητών ανδρήρων ανατολικής πλευράς και διαμόρφωση αποθηκευτικών χώρων του ναού και χώρων υγιεινής.

ε) Σχεδιασμός νέων κιγκλιδωμάτων περιμετρικά του περιβάλλοντος χώρου.

στ) Ήπιες επεμβάσεις στον περιβάλλοντα χώρο του γειτονικού αγιάσματος του Αγίου Ιωάννη, συντήρηση του βαπτιστηρίου, νέοι χρωματισμοί σύγχρονων κτηρίων, κατασκευή ασανσέρ και χαμηλής περίφραξης από τη νότια πλευρά.

Παράλληλα, συνεργείο συντηρητών της Εφορείας καθαρίζει τα γκράφιτι που έχουν γίνει κατά σημεία σε εξωτερικές επιφάνειες του μνημείου και του άμεσου περιβάλλοντα χώρου. Προς την κατεύθυνση αποτροπής της ρύπανσης των μνημείων με γκράφιτι, η ΕΦΑ Πόλης Θεσσαλονίκης ετοιμάζει καμπάνια ενημέρωσης προς τους πολίτες της πόλης.

Μετά την έγκριση των παραπάνω μελετών η Εφορεία θα επιδιώξει την άμεση υλοποίησή τους, σε συνεργασία και με τον Δήμο Θεσσαλονίκης για τον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του μνημείου, προκειμένου να αναβαθμιστεί όλη η περιοχή και να λειτουργήσει αποτρεπτικά στην παραβατικότητα. Σημειωτέον ότι ήδη η Εφορεία έχει αποστείλει σχετική αλληλογραφία προς εμπλεκόμενους φορείς (αστυνομία, εκκλησιαστικό συμβούλιο του ναού, Μητρόπολη κ.α.) ώστε να υπάρξει συνέργεια από όλους για βελτίωση της κατάστασης.

Στο μεταξύ, κατά τους θερινούς μήνες, με δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού της Εφορείας, θα εκτελεστούν εργασίες ευπρεπισμού του περιβάλλοντα χώρου και συγκεκριμένα απομάκρυνση άχρηστων και ετερόκλητων αντικειμένων, αποψιλώσεις και εξυγίανση του υφιστάμενου πράσινου.

Αναφορικά με τον σχεδιασμό της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης για την προστασία και ανάδειξη των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, σας αναφέρουμε ότι ολοκληρώνεται η εκπόνηση σειράς μελετών, προκειμένου να εγκριθούν από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και εν συνεχεία να ενταχθούν σε χρηματοδοτικά προγράμματα ως εξής:

Παναγία Χαλκέων: α) Αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης του μνημείου και ανάδειξης του περιβάλλοντος χώρου, β) Στατική μελέτη, γ) Μελέτη συντήρησης των τοιχογραφιών και των μαρμάρινων μελών του εσωτερικού διακόσμου. Οι μελέτες τις

προσεχείς ημέρες θα προωθηθούν για την κατά νόμον γνωμοδότηση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο.

Μονή Λατόμου: α) Αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης του μνημείου, β) Στατική μελέτη. Οι μελέτες στον επόμενο μήνα θα προωθηθούν για την κατά νόμον γνωμοδότηση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο.

Καθολικό μονής Βλατάδων: Μελέτη συντήρησης των τοιχογραφιών του κυρίως ναού και του νότιου παρεκκλησίου. Η μελέτη βρίσκεται στη Διεύθυνση Συντήρησης και αναμένεται προσεχώς να εξεταστεί από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο.

Παράλληλα, με δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού της Εφορείας εκτελούνται εργασίες σωστικού χαρακτήρα στον ναό των Αγίων Αποστόλων (αρμολογήματα στο ιερό, κατασκευή νέου παραθύρου στα βόρεια), ενώ στο αμέσως προσεχές χρονικό διάστημα θα εκτελεστούν εργασίες ανάδειξης, βελτίωσης και συντήρησης στην κρύπτη του Αγίου Δημητρίου (αρμολογήματα, τοποθέτηση νέων τριγλωσσων πινακίδων με εποπτικό υλικό), στον ναό του Αγίου Δημητρίου (καθαρισμός εντοίχιου ψηφιδωτού), στη Ροτόντα (καθαρισμός κεραμοσκεπής, ευπρεπισμός άμεσου περιβάλλοντα χώρου, δημιουργία χώρων υγιεινής για το κοινό), σε τμήματα των τειχών (αρμολογήματα), στο Επταπύργιο (αρμολογήματα τειχών και συντήρηση νεότερων κτηρίων φυλακών, υπερύψωση των κιγκλιδωμάτων του περιδρόμου, προκειμένου να καταστεί επισκέψιμος, ανακαίνιση νεώτερου κτηρίου ξενώνα), στον Πύργο της Αλύσεως (διαμόρφωση χώρου υποδοχής κοινού και γραφείου – εκδοτηρίου).

Εκτός από τα βυζαντινά μνημεία, η ΕΦΑ Πόλης Θεσσαλονίκης έχει υπό την αρμοδιότητά της και πολυάριθμα οθωμανικά, πολλά από τα οποία παρουσιάζουν στατικά προβλήματα. Με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων βρισκόμαστε στο στάδιο της προετοιμασίας μελετών αποκατάστασης και συντήρησης των οθωμανικών λουτρών: Μπέη Χαμάμ (Παράδεισος), Γιαχουντί χαμάμ (Λουλουδάδικα) και Πασά Χαμάμ (Φοίνικας) και του τεμένους Χαμζά (Αλκαζάρ).

Τέλος, η ΕΦΑ Πόλης Θεσσαλονίκης έχει υπό την αρμοδιότητά της και δύο πολύ σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και μεριμνά εξίσου προς την ανάδειξη και προστασία τους.

Συγκεκριμένα: α) Στο πλαίσιο της πρόσκλησης για την υλοποίηση έργων Πολιτισμού - Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας, ΕΣΠΑ 2014-2020, πρόκειται να κατατεθεί τεχνικό δελτίο για το έργο «ΑΝΑΠΛΑΣΗ & ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ», και β) Ο αρχαιολογικός χώρος του Γαλεριανού συγκροτήματος, μετά την παρέλευση έξι χρόνων που παρέμενε κλειστός στο κοινό, ήδη τους τελευταίους μήνες άνοιξε τις πύλες του ξανά στους επισκέπτες, παρουσιάζοντας μεγάλη επισκεψιμότητα και προσελκύοντας το ενδιαφέρον του κοινού για ποικίλες δράσεις και εκδηλώσεις. Η Εφορεία πρόκειται άμεσα να ανανεώσει το υφιστάμενο εποπτικό υλικό του αρχαιολογικού χώρου, το οποίο υπέστη βλάβες κατά την πολυετή εγκατάλειψή του.

Επιπροσθέτως αναφέρουμε ότι η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με τη Διεύθυνσή Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων υπέβαλε αίτηση χρηματοδότησης της πράξης με τίτλο «Ολοκληρωμένη διαχείριση αρχαιολογικών χώρων και μνημείων – εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης για τα εγγεγραμμένα μνημεία και χώρους της Ελλάδας στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO». Με την με αρ. πρωτ. 1099 /19.4.2017 απόφαση της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ του ΕΚΤ του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης εντάχθηκε η πράξη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020». Με την αρ. Πρωτ. 1798/27.06.2018 εγκρίθηκε η 2η Τροποποίηση της Πράξης «Ολοκληρωμένη διαχείριση αρχαιολογικών χώρων και μνημείων – εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης για τα εγγεγραμμένα μνημεία και χώρους της Ελλάδας στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO» με Κωδικό ΟΠΣ 5001546 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020» με συνολικό προϋπολογισμό 1.320.320,00 Ευρώ και ημερομηνία έναρξης της Πράξης την 2.7.2018.

Το έργο αφορά στην κατάρτιση ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης του συνόλου των εγγεγραμμένων στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της χώρας μας (με εξαίρεση τις ελάχιστες περιπτώσεις

για τις οποίες υφίσταται ή έχει ήδη δρομολογηθεί η κατάρτιση του σχεδίου διαχείρισης μέσα από άλλες διαδικασίες). Στο εν λόγω έργο περιλαμβάνεται η εκπόνηση του διαχειριστικού σχεδίου για τα Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά Μνημεία Θεσσαλονίκης.

Η κατάρτιση των Σχεδίων θα δημιουργήσει το πλαίσιο για μια ολοκληρωμένη διαχείριση των Ελληνικών Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς, εισάγοντας έναν στρατηγικό σχεδιασμό για κάθε μνημείο χωριστά, θέτοντας προτεραιότητες, στόχους και χρονοδιαγράμματα και καλύπτοντας με πλήρη τρόπο όλες τις πτυχές της διαχείρισης ενός πολιτιστικού αγαθού σύμφωνα με τις σύγχρονες διεθνείς αντιλήψεις. Σημειώνεται ότι κάθε Σχέδιο Διαχείρισης θα καταγράφει τις ανάγκες και τις δυνατότητες ενός χώρου ή μνημείου και ακολούθως θα συστηματοποιεί τις δράσεις για την ολοκληρωμένη προστασία, συντήρηση και ανάδειξή του ενώ θα περιλαμβάνει προγραμματισμό ενεργειών, σε βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη βάση, που θα ιεραρχεί χρονικά τις σχεδιαζόμενες δράσεις και στόχους.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΥΔΙΑ ΚΟΝΙΟΡΔΟΥ

Εσωτερική Διανομή:

1. ΔΒΜΑ
2. ΕΦΑ Πόλης Θεσσαλονίκης

Ακριβές Αντίγραφο
Κεντρικό Πρωτόκολλο
ΠΡΕΖΑΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ